

Original Article

Investigating the Relationship between Academic Motivation and Academic Performance in Clinical Students of Shiraz University of Medical Sciences

Nasrin Shokrpour¹, PhD;^{ORCID} Elham Nasiri², PhD;^{ORCID} Farhad Pakdel², PhD;^{ORCID} Maryam Shahbazi^{3*}, MSc^{ORCID}

¹Professor, English Department, Faculty of Paramedical Sciences, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

²Assistant Professor, English Department, Faculty of Paramedical Sciences, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

³MSc, Medical Education Department, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

Article Information

Article History:

Received: Jan. 02, 2024

Accepted: Feb. 28, 2024

*Corresponding Author:

Maryam Shahbazi, PhD;
Medical Education Department, Shiraz
University of Medical Sciences, Shiraz,
Iran

Email: maryamshahbazi@yahoo.com

Abstract

Introduction: The main element of being a student is learning and pursuing knowledge. A student is an individual who has a strong motivation for seeking knowledge and increasing his/her insight to increase the level of scientific information and deepen his understanding. This study was conducted to investigate the relationship between academic motivation and academic performance of medical students of Shiraz University of Medical Sciences (Shiraz, Iran).

Methods: This research was an applied descriptive-analytical study. The study population was all the clinical medical students of Shiraz University of Medical Sciences (Shiraz, Iran). McInerney's standard academic motivation questionnaire was used to collect the required data for the study. The study population was 293 clinical students who were selected as a sample.

Results: Based on the results of this study, there was a significantly positive correlation between the level of academic performance of clinical medical students and the dimensions of academic motivation including the tendency to acquire ability ($P=0.043$, $r=0.118$), tendency to perform ($P=0.013$, $r=0.146$), and tendency towards external goals ($P=0.034$, $r=0.124$). The results of this study also showed that only the dimension of motivation for academic progress had no significant correlation with the academic performance of clinical students ($P=0.096$, $r=0.098$).

Conclusion: In general, the findings of this research indicated that academic motivation in students was one of the factors influencing academic performance, and with the increase of a student's motivation to progress, their academic performance also improves.

Keywords: Academia, Motivation, Academic performance, Medical students

Please cite this article as:

Shokrpour N, Nasiri E, Pakdel F, Shahbazi M. Investigating the Relationship between Academic Motivation and Academic Performance in Clinical Students of Shiraz University of Medical Sciences. Sadra Med. Sci. J. 2024; 12(4): 513-527.

مقاله پژوهشی

بررسی رابطه انگیزش تحصیلی و عملکرد تحصیلی در دانشجویان بالینی
دانشگاه علوم پزشکی شیراز

نسرين شكريپور^۱، الهام نصيري^۲، فرهاد پاكدل^۲، مریم شهبازی^{۳*}

استاد، گروه زبان دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران
استادیار، گروه زبان دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران
فوق لیسانس، گروه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۰۹

نویسنده مسئول:

شهبازی، مریم

کارشناس ارشد آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی،
شیراز، ایران

پست الکترونیکی: maryamshahbazi@yahoo.com

مقدمه: عنصر اصلی دانشجویی، علم‌ورزی و علم‌جویی است. دانشجوی حقیقی جویای بالا بردن توان بینشی خود در جهت افزایش حجم اطلاعات علمی، بهینه‌سازی اطلاعات و عمق بخشیدن به دانسته است؛ لذا این مطالعه با هدف بررسی رابطه انگیزش تحصیلی و عملکرد تحصیلی در دانشجویان بالینی دانشگاه علوم پزشکی شیراز انجام شده است.

مواد و روش‌ها: تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر نوع مطالعه توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان بالینی پزشکی در سال ۱۳۹۹ بودند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه استاندارد انگیزش تحصیلی مک اینرنی بود که در میان ۲۹۳ دانشجوی بالینی که به‌عنوان نمونه انتخاب شده بودند، توزیع گردید. در این مطالعه با توجه به نوع روابط متغیرها از آزمون‌های آزمون ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس یک طرفه و T (مستقل) در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ استفاده گردید.

یافته‌ها: بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه میان سطح عملکرد تحصیلی دانشجویان بالینی پزشکی و ابعاد انگیزش تحصیلی مشتمل بر گرایش به کسب توانایی، $(P=0/043, r=0/118)$ ، گرایش به عملکرد، $(P=0/013, r=0/146)$ و گرایش به هدف بیرونی $(P=0/034, r=0/124)$ ، همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. نتایج این مطالعه همچنین نشان داد تنها بعد انگیزش پیشرفت تحصیلی یعنی بعد گرایش به هدف اجتماعی $(P=0/096, r=0/098)$ که ناظر بر وابستگی اجتماعی و نوع‌دوستی است با عملکرد تحصیلی دانشجویان بالینی همبستگی معنی‌داری ندارد.

نتیجه‌گیری: به‌طورکلی یافته‌های این پژوهش نشان داد که انگیزش تحصیلی در دانشجویان ازجمله عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی است و با افزایش انگیزش پیشرفت در فرد، عملکرد تحصیلی وی نیز بهبود می‌یابد.

کلمات کلیدی: دانشگاه، انگیزه، عملکرد تحصیلی، دانشجویان پزشکی

لطفاً این مقاله را به این صورت استناد کنید:

شکریپور ن، نصیری ا، پاکدل ف، شهبازی م. بررسی رابطه انگیزش تحصیلی و عملکرد تحصیلی در دانشجویان بالینی دانشگاه علوم پزشکی شیراز. مجله علوم پزشکی صدرا. دوره ۱۲، شماره ۴، پاییز ۱۴۰۳، صفحات ۵۱۳-۵۲۷.

فراگیران نیازمند پیشرفت، تکلیفی که به آنها داده شده را بهتر از افرادی که نیاز به پیشرفت کمی دارند، انجام می‌دهند. (۹). تورنر و پاتریک^۳ در تحقیقی که به بررسی تأثیرات عوامل انگیزشی در مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های یادگیری کلاس می‌پرداخت، به این نتیجه رسیدند که میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های یادگیری کلاس درس، بستگی به عوامل انگیزشی دارد که استاد در محیط آموزشی و کلاس^۱ درس ایجاد می‌کند (۱۰).

به‌منظور بازدهی بیشتر آموزش، می‌بایست در حد امکان انگیزش فراگیران را افزایش داد. بالا بردن انگیزش همواره برای یادگیری مفید است. برانگیختن و حفظ علاقه و کنجکاوی فراگیران، به‌کارگیری شیوه‌های متنوع ارائه مطالب، تعیین اهداف توسط خود فراگیران، بیان کردن انتظارات از فراگیران به شکل روشن و ارائه پس‌خوراند روشن، فوری و مکرر از راهکارهایی است که می‌توان به کمک آنها انگیزش فراگیران را افزایش داد (۱۱).

عملکرد تحصیلی «تسلط و یادگیری فرد از مواد آموزشی ارائه شده در یک دوره تحصیلی خاص» تعریف شده است (۱۲). همچنین عملکرد تحصیلی به معنی «توانایی فراگیران در پاسخ‌دهی به مسائل مربوط به موضوع یا موضوعات خاص پیش‌بینی‌شده برای یک دوره آموزشی» است. به‌علاوه، عملکرد تحصیلی شامل ثبت کلیه فعالیت‌های شناختی فرد تحصیل کرده است که با یک سیستم درجه‌بندی مورد توافق، با توجه به سطوح مختلف فعالیت‌های هیجانی و آموزشی و جدول زمانی سنجیده و به‌عنوان فرآیند پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته می‌شود (۱۳). در میان رویکردهای مختلفی که به‌منظور بررسی عوامل تعیین‌کننده پیشرفت تحصیلی انتخاب شده، دو رویکرد مهم و اصلی وجود دارد که در چند سال اخیر مطرح شده است و بر فرآیندهای مؤثر بر عملکرد تحصیلی تأکید می‌کند. در رویکرد نخست، تأثیر فرایندهای محیط خانوادگی بر پیشرفت تحصیلی مطرح است، و در رویکرد دوم از فرایندهای خاص دانشجو نظیر خودتنظیمی و خودکارآمدی سخن به میان می‌آید (۱۴).

تحقیقات زیادی در رابطه با انگیزش و پیشرفت تحصیلی انجام گرفته است. امیرافشاری به این نتیجه دست یافت که بین دختران و پسران از نظر منبع کنترل و انگیزش پیشرفت تفاوتی وجود ندارد ولی از نظر پیشرفت تحصیلی تفاوت هست (۱۵).

ازجمله متغیرهای آموزشی بسیار مهم که می‌توان از آنها جهت بررسی کارایی نظام آموزشی و سنجش میزان و کیفیت عملکرد دانشجویان استفاده کرد، انگیزش تحصیلی است (۱) رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت تحصیلی منجر می‌شوند و با هدف دستیابی به دستاوردهای تحصیلی خاص تداوم می‌یابند، انگیزش تحصیلی می‌گویند (۲).

یکی از ملاک‌های کارایی نظام آموزشی، پیشرفت افت تحصیلی دانشجویان است و شناسایی متغیرهای تأثیرگذار بر این متغیرها، به شناخت بهتر و پیش‌بینی عوامل مؤثر می‌انجامد؛ بنابراین بررسی متغیرهایی که با پیشرفت تحصیلی رابطه دارد، یکی از موضوعات اساسی پژوهش در نظام آموزشی است (۳).

برای جویندگان علم و دانشجویان، انگیزه پیشرفت تحصیلی، اهمیت خاصی دارد. بسیاری از پژوهشگران انگیزه تحصیلی را تنها عامل مؤثر (اثر مستقیم) در موفقیت تحصیلی می‌دانند و معتقدند سایر عوامل دخیل در این زمینه، اثرات خود را از طریق انگیزه تحصیلی بر روند تحصیلی دانشجویان اعمال می‌کنند (۴). سرحدی و همکاران دریافتند که بین انگیزه دانشجویان و عملکرد آکادمیک آنها، همچنین بین انگیزه آکادمیک دانشجویان و سن و جنسیت و رشته تحصیلی آنها، رابطه معنی‌داری وجود دارد (۵). نتایج مطالعه گوماسینگ و کسترو^۱ نشان داد که طراحی کامپیوتر و میز کامپیوتر، استفاده از سیستم مدیریت آموزش الکترونیکی^۲، دسترسی به تکنولوژی، نحوه تدریس، مقدار درجه حرارت و شیوه یادگیری دیداری تأثیر چشمگیری بر انگیزه یادگیری دانشجویان و در نتیجه بر عملکرد آکادمیک آنها دارد (۶).

پیشرفت تحصیلی به معنای افزایش میزان یادگیری فرد است، طوری که بتوان آن را در مقوله‌ای کلی شامل عوامل مربوط به تفاوت‌های فردی و عوامل مربوط به سیستم آموزشی (LMS)^۲، مطالعه کرد (۷). انگیزش پیشرفت تحصیلی عبارت است از گرایشی همه‌جانبه به ارزیابی عملکرد تحصیلی با توجه به عالی‌ترین معیارهای تلاش برای موفقیت در عملکرد، و برخورداری از لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است (۸).

علاوه بر این، نیاز به پیشرفت از اهمیت خاصی برخوردار است. یک مطالعه نشان داده است که

1. Gumasing & Castro

2. Learning Management System (LMS)

3. Turner & Patrick

بر انگیزش پیشرفت و عزت‌نفس فراگیران، و پایه کلاسی بر انگیزش پیشرفت فراگیران تأثیر دارد (۲۵). خوانساری دریافت که متغیرهای جو عاطفی خانواده (دموکراسی، دیکتاتوری و آزادی مطلق) و تحصیلات پدر، پیش‌بینی‌کننده مناسبی برای انگیزش پیشرفت محسوب نمی‌شود و فقط تحصیلات مادر یک پیش‌بینی‌کننده معنادار برای انگیزش پیشرفت است (۲۶). خیری به وجود تفاوت معنی‌دار در سطح انگیزش دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار، در سطح انگیزش پیشرفت دانشجویان پسر ورزشکار و پسر غیر ورزشکار و در سطح انگیزش پیشرفت دانشجویان پسر ورزشکار و پسر غیر ورزشکار دانشگاه ایلام دست یافت و نتایج نشان داد که بین دانشجویان دختر ورزشکار و دانشجویان دختر غیر ورزشکار از نظر سطح انگیزه ترس از موفقیت، تفاوت معنی‌داری وجود دارد (۲۷). مطالعات انجام شده در زمینه رابطه بین استفاده از انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی همگی نشان می‌دهند که استفاده از انگیزش پیشرفت سهم مؤثری در پیشرفت تحصیلی فراگیران دارد (۱۴).

پتری^۷ نشان داد که انگیزه بالای پیشرفت با تمایل به دستیابی به موفقیت و اعتقاد به توانایی خود و انگیزه پایین پیشرفت با عدم موفقیت و اعتقاد به ناتوانی خود همراه است (۲۸). پژوهش ولرند^۸ نشان داد که فراگیران با انگیزش درونی بالاتر، پیشرفت تحصیلی بالاتری دارند و دختران نسبت به پسران از انگیزش درونی بالاتری برخوردارند (۲۹).

از آنجا که هدف اصلی آموزش، یاددهی و یادگیری است و با توجه به اینکه یادگیری بیشتر با نتیجه آموزش و عملکرد تحصیلی سنجیده می‌شود، شناسایی متغیرهای اثرگذار بر عملکرد تحصیلی، اهمیت ویژه‌ای دارد. یکی از این متغیرها، انگیزش تحصیلی است. آرسان^۹ و همکاران بر این باورند که انگیزش یک عامل مهم در عملکرد تحصیلی فراگیران و فقدان آن یکی از معضلات اساسی نظام آموزشی محسوب می‌شود، و یکی از مهم‌ترین رسالت‌های نظام‌های آموزشی، آماده‌سازی دانش‌آموزان و دانشجویان برای کسب دانش، مهارت‌های شناختی و شغلی جهت ورود به اجتماع است. تربیت انسان‌های کارآمد در صورتی میسر است که افراد با علاقه و اشتیاق دست به انتخاب رشته بزنند و با میل و رغبت ادامه تحصیل بدهند تا افراد مفیدی برای اجتماع خود باشند (۳۰).

حسن حریری و همکاران رابطه معنی‌دار و مثبتی بین انگیزه دانش‌آموزان و استراتژی‌های یادگیری یافتند (۱۶). تمنای‌فر و گندمی بیان کردند که بین انگیزش و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد و میانگین نمرات انگیزش پیشرفت در دانشجویان دختر و پسر با هم به‌طور معناداری متفاوت است، یعنی انگیزه پیشرفت دختران بیشتر از پسران است (۱۷). لاک^۴ و همکاران در مطالعه خود بیان کردند که انگیزه بالاتر رابطه مثبت معنی‌داری با یادگیری بهتر دارد (۱۸) فرنام و انجوم شعاع نشان دادند که در بین عناصر فراشناختی، برنامه‌ریزی تأثیر چشمگیری بر انگیزه آکادمیکی دانش‌آموزان دارد. به‌علاوه، آگاهی شناختی و استراتژی تأثیر چشمگیری روی دستاورد آکادمیکی دانش‌آموزان داشتند. یافته آن‌ها همچنین بیانگر رابطه چشمگیر مثبتی بین انگیزه و دستاورد آکادمیکی آن‌ها بود (۱۹). سیفی در پژوهش خود در زمینه رابطه بین انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی به این نتیجه دست یافت که بین این دو رابطه معنی‌داری وجود دارد و هرچه انگیزش فرد بیشتر باشد به دنبال آن، عملکرد تحصیلی بهتری خواهد بود هرچند که خود این متغیرها تحت تأثیر عوامل دیگری همچون جنسیت، هوش و غیره هستند (۲۰). اوذر و بدعم^۵ بیان کردند که بین انگیزش و دستاورد تحصیلی رابطه نسبتاً معنی‌داری وجود دارد (۲۱). آندریانتو^۶ و همکاران تأثیر انگیزه کار روی رضایت شغلی و عملکرد مدرس را بررسی و بیان کردند که انگیزه کار و رضایت شغلی رابطه مثبت و معنی‌داری با هم دارند (۲۲). باقری در پایان‌نامه خود تحت عنوان «بررسی رابطه شیوه‌های فرزندپروری با انگیزش پیشرفت و رابطه متغیر اخیر با پیشرفت تحصیلی فراگیران پسر دوره راهنمایی اهواز» دریافت که بین متغیر استقلال‌آموزی، تسلط‌آموزی و مراقبت‌آموزی با انگیزش پیشرفت رابطه معنی‌دار وجود دارد و نیز بین نمره‌های انگیزش پیشرفت با نمره‌های پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد (۲۳). در مطالعه‌ای دیگر نقش انگیزه روی عملکرد معلمان هنرستان بررسی و نتیجه‌گیری شد که انگیزه تأثیر مثبت و مهمی روی عملکرد معلمان در هنرستان دارد (۲۴). زارع در مطالعه خود بین انگیزش پیشرفت و جنسیت فراگیران، انگیزش پیشرفت و عزت‌نفس فراگیران، و عزت‌نفس و جنسیت فراگیران ارتباط معناداری یافت. همچنین نشان داد ترتیب تولد

7. Petri

8. Vallerand

9. Arslan et al.

4. Lauc Et al

5. Ozer , Badem

6. Andrianto et al.

مشمول بر ۱۲۲۲ دانشجوی بود.

حجم نمونه و روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری مورد استفاده در این تحقیق، روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده است که در آن جامعه آماری با توجه به صفات درون‌گروهی به طبقات مختلفی تقسیم می‌شوند و افراد نمونه به تناسب از بین تمامی طبقات انتخاب می‌گردند (۳۱). در این مطالعه با استفاده از فرمول کوکران و جدول مورگان کریجی^{۱۳} حجم نمونه ۲۹۳ دانشجوی محاسبه گردید که بعد از ارسال پرسشنامه‌ها تعداد ۲۸۸ پرسشنامه تکمیل و برگردانده شد.

ملاک‌های ورود و خروج

معیار ورود به مطالعه دانشجویان بالینی دانشگاه علوم پزشکی شیراز و تمایل به شرکت در مطالعه و تکمیل پرسشنامه‌ها، و معیار خروج عدم تمایل به شرکت بود.

متغیرهای پژوهش

در این تحقیق انگیزش پیشرفت تحصیلی و ابعاد چهارگانه آن به‌عنوان متغیر مستقل، و عملکرد تحصیلی دانشجویان به‌عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است.

ابزار پژوهش

پرسشنامه انگیزش پیشرفت تحصیلی (ISM)^{۱۴} این پرسشنامه توسط الی و مک‌اینرنی^{۱۵} (۳۲) در سال ۱۹۹۲ تهیه شده و در سال ۲۰۰۵ ویرایش گردیده است (۳۲). عبارات این پرسشنامه، روی یک مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت^{۱۶} با طیف «کاملاً مخالفم، مخالفم، نه مخالفم و نه موافقم، موافقم» به ترتیب با اعداد ۱ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شوند و شامل ۴۳ سؤال و ۴ هدف کلی گرایش به کسب توانایی، گرایش به عملکرد، گرایش به هدف اجتماعی و گرایش به هدف بیرونی، و ۸ هشت مؤلفه کلی در زمینه‌های انگیزه علاقه به تکلیف (انتخاب تکلیف در شرایط آزادانه و انگیزه دانشجوی در انجام تکالیف درسی، با چهار گویه)، کوشش (تلاش زیاد، به‌ویژه روی مواد درسی دشوار، شامل هفت گویه)، رقابت‌جویی (مقایسه عملکرد تحصیلی خود با سایر دانشجویان و جلو افتادن از آنها، به تعداد شش گویه)، قدرت اجتماعی (انگیزه دانشجوی

بررسی رابطه انگیزش و عملکرد تحصیلی و در نتیجه شناسایی دلایل کاهش انگیزه به تحصیل و رفع یا کاهش این عوامل، به‌طورکلی خدمت‌بزرگی به نظام آموزشی از جمله آموزش و پرورش و آموزش عالی است و با توجه به اینکه انگیزش تحصیلی یکی از مهم‌ترین ملزومات و در واقع مهم‌ترین شرط یادگیری است و تحقیقات چندانی در کشور ما به‌ویژه استان فارس در این خصوص صورت نگرفته است، ضرورت انجام این پژوهش روشن است.

این پژوهش مستقیماً به بررسی رابطه انگیزش تحصیلی و عملکرد تحصیلی می‌پردازد تا از این رهگذر ضمن بررسی ابعاد انگیزش تحصیلی و در نتیجه ارائه الگوهای جهت برنامه‌ریزان و مسئولان آموزشی، پیشنهادها و راهکارهای در راستای ارتقای انگیزه تحصیلی دانشجویان بالینی رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز ارائه نماید. لازم به ذکر است که مراحل دوره پزشکی عمومی در ایران شامل ۴ دوره اعم از دوره علوم پایه، فیزیوپاتولوژی^{۱۰}، کارآموزی بالینی و کارورزی بالینی است که گذراندن تمامی این دوره‌ها حدود ۷ سال طول می‌کشد. دوره کارآموزی شامل استیودنتی و اکسترنی^{۱۱} و دوره کارورزی تحت عنوان اینترنی^{۱۲} شناخته می‌شود.

مواد و روش‌ها

جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش، موضوعی و مبانی تئوریک تحقیق، برنامه‌ریزی و اجرایی نمودن عملیات میدانی، بازبینی و داده‌های آماری و استخراج بر اساس نتایج تحقیق مذکور در سال ۱۳۹۹ صورت گرفته است. این پژوهش در دانشکده پزشکی یکی از دانشکده‌های زیرمجموعه دانشگاه علوم پزشکی شیراز صورت گرفته است.

همچنین این تحقیق در حیطه انگیزش و عملکرد تحصیلی بوده است و محقق بر آن است تا به بررسی عوامل مرتبط با انگیزش تحصیلی و ارتباط آن با عملکرد تحصیلی در میان دانشجویان بالینی دانشکده پزشکی شیراز بپردازد.

جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان بالینی دانشگاه علوم پزشکی شیراز مشغول به تحصیل در سال ۱۳۹۹ (از سال چهارم تا اتمام تحصیل)

13. Cockrane & Morgan table

14. Inventory of School Motivation

15. Ali & McInerney

16. 5-point Lickert scale

10. Physiopathology

11. Studentship & externship

12. Internship

روش اجرای پژوهش

پرسشنامه‌ها به صورت پیرینت شده در میان دانشجویان بالینی در سه مقطع استیودنتی، اکسترنی و اینترنی به صورت تصادفی توزیع گردید. محقق در بیمارستان‌ها و دانشکده پزشکی حاضر و پس از توضیحات لازم از شرکت کنندگان در خواست کرد که پرسشنامه‌ها را پر کنند، سپس در همان روز یا طبق قرار در روزهای بعد پرسشنامه‌های تکمیل شده تحویل گرفته شد.

آنالیز آماری

در این مطالعه با توجه به فرضیه‌ها و نوع روابط متغیرها از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون^{۲۰}، تحلیل واریانس یک طرفه^{۲۱} و T استیودنت (مستقل)^{۲۲} در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ استفاده شد.

ملاحظات اخلاقی

- شرکت کنندگان فرم رضایت آگاهانه را امضا و سپس داوطلبانه وارد مطالعه شدند. به آنان اطمینان داده شد که اطلاعاتشان محرمانه خواهد ماند و هر زمان که تمایل داشتند می‌توانند مطالعه را ترک کنند.
- این مطالعه از کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شیراز، کد اخلاق به شناسه IR.SUMS.Rec.1399.1026 دریافت نموده است.

یافته‌ها

در این مطالعه ۲۸۸ دانشجوی شرکت داشتند (۱۴۷ پسر و ۱۴۱ دختر) ۵۱ درصد پاسخگویان را پسران دانشجوی و ۴۹ درصد دیگر را دختران دانشجوی تشکیل می‌دهند پنج نفر از پاسخگویان نیز جنسیت خود را مشخص نکرده بودند؛ ۲۲۸ دانشجوی بالینی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز (۸۰/۳ درصد دانشجویان) مورد پژوهش مجرد و ۵۶ دانشجوی دیگر شرکت کننده در این مطالعه (۱۹/۷ درصد دانشجویان) متأهل و ۹ نفر از دانشجویان نیز وضعیت تأهل خود را مشخص نکرده بودند؛ در خصوص توزیع فراوانی دانشجویان بر حسب مقطع تحصیلی ۹۲ دانشجوی (۳۱/۹ درصد دانشجویان) مورد پژوهش استیودنت و ۹۰ دانشجوی (۳۱/۳ درصد دانشجویان) اکسترن و ۱۰۶ دانشجوی نیز (۳۶/۸ درصد دانشجویان) در مقطع اینترنی مشغول تحصیل بودند.

برای سرپرستی و رهبر گروه بودن، با شش گویه، کسب پیوستگی (انجام کارهای گروهی درزمینه تحصیلی، با سه گویه)، علاقه اجتماعی (انگیزه دانشجوی برای کمک و توجه به پیشرفت تحصیلی دیگران، شامل پنج گویه)، کسب ستایش (انگیزه دانشجوی برای جلب نظر و تشویق دیگران در امر تحصیل، با پنج گویه) و نمونه بودن (انگیزه دانشجوی برای قدردانی و دریافت پاداش در امر تحصیل، به تعداد هفت گویه) است. این هشت هدف جزئی در قالب چهار هدف کلی‌تر بیان شده و تحلیل فرضیات و اهداف پژوهش بر این اهداف کلی متمرکز گردیده است.

بازده نمرات هر مؤلفه و کل پرسشنامه از یک تا پنج و نمره‌گذاری آن به صورتی است که نمره بالاتر آزمودنی، نشان‌دهنده عملکرد بهتر او در طیف پنج‌گانه است. در این پرسشنامه بالاترین نمره‌ای که فرد می‌تواند اخذ نماید ۲۱۵ و پایین‌ترین نمره ۴۳ است. کسب نمره نزدیک به ۲۱۵ نشان‌دهنده آن است که دانشجوی دارای انگیزش تحصیلی بالا و کسب نمره نزدیک به ۴۳ نشانگر آن است که وی انگیزش پایینی نسبت به تحصیل دارد. برای فهم نوع هدف انگیزشی فرد، امتیاز مربوط به سؤالات هر عامل را می‌توان به صورت میانگین محاسبه نمود، زیرا تعداد سؤالات اهداف متفاوت است، به‌طور مثال اگر فردی تمامی شش سؤال مربوط به انگیزش رقابت‌جویی را کاملاً موافقم زده باشد، پس از تقسیم به تعداد سؤالات، نمره وی پنج خواهد بود و این نمره نشان‌دهنده انگیزش بالای دانشجوی در بعد رقابت‌جویی است. لازم به ذکر است که این پرسشنامه فاقد نمره‌گذاری معکوس است.

پایایی این ابزار با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ^{۱۷} و نرم‌افزار آماری SPSS 16 محاسبه شده و میزان آن برای پرسشنامه انگیزش پیشرفت ۰/۹۶۲ به دست آمده که این عدد بیانگر پایایی بالای این پرسشنامه است. در پژوهش مکاینرنی^{۱۸} روایی^{۱۹} سازه و محتوایی این پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت (۳۲). در این پژوهش نیز برای بررسی پایایی این پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و ضریب آلفای کرونباخ نیز برای عامل تکلیف، ۰/۶۷، عامل تلاش، ۰/۸۲، رقابت، ۰/۷۴، شهرت‌طلبی، ۰/۸۰، وابستگی اجتماعی، ۰/۶۹، نوع‌دوستی، ۰/۷۱، تشویق، ۰/۸۱ و جایزه ۰/۸۰ گزارش گردید (۳۱). در پژوهش برزگر و همکاران نسخه اصلاح‌شده این پرسشنامه ۰/۸۱ محاسبه شده و روایی محتوایی آن را در حد مطلوب گزارش شده است (۳۳).

20. Pearson correlation coefficient

21. One-way ANOVA

22. Independent t-test

17. Cronbach's alpha

18. McInerney

19. Reliability

جدول ۱. آمار توصیفی متغیر انگیزش تحصیلی دانشجویان بالینی برحسب مقطع تحصیلی

مقطع تحصیلی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	P value
استیودنت	۹۲	۱۵۵/۲۱	۲۸/۴۹	۲/۹۷	
اکسترن	۹۰	۱۴۶/۸۵	۲۴/۰۷	۲/۵۳	
اینترن	۱۰۶	۱۴۵/۵۹	۲۳/۰۹	۲/۲۴	۰/۰۱۸
کل	۲۸۸	۱۴۹/۰۶	۲۵/۵۰	۱/۵۰	

جدول ۲. آزمون تعقیبی توکی جهت مقایسه میزان انگیزش پیشرفت برحسب مقطع تحصیلی دانشجویان

مقطع تحصیلی	اختلاف میانگین	خطای استاندارد	فاصله اطمینان ۹۵٪		P value
			حد پایین	حد بالا	
استیودنت	۸/۳۶۱	۳/۷۴۱	۰/۴۵۲	۱۷/۱۷۶	۰/۰۶۷
استیودنت	۹/۶۲۳	۳/۵۹۵	۱/۱۵۱	۱۸/۰۹۴	۰/۰۲۱
اینترن	۱/۲۶۱	۳/۶۱۷	۷/۲۶۰	۹/۷۸۳	۰/۹۳۵

که با توجه به سطح معنی داری آزمون F، میان سطح انگیزش تحصیلی دانشجویان بالینی برحسب مقطع تحصیلی (استیودنت، اکسترن و اینترن) تفاوت معنی داری وجود دارد ($P=۰/۰۱۸$). به منظور تشخیص تفاوت مزبور میان مقاطع مختلف با یکدیگر، آزمون تعقیبی توکی^{۲۳} به عمل آمد.

نتایج آزمون تعقیبی نشان داد مقدار متوسط سطح انگیزش تحصیلی دانشجویان بالینی مقطع استیودنت به شکلی معنادار بیشتر از انگیزش تحصیلی دانشجویان مقطع اینترن بود ($P=۰/۰۲۱$)؛ به بیان دیگر دانشجویان مقطع استیودنتی از سطح انگیزش پیشرفت بیشتری برخوردار بودند (جدول ۲). نکته مهم و قابل توجه در نتایج این آزمون این بود که انگیزش پیشرفت در حیات تحصیلی دانشجویان بالینی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز سیر نزولی داشت.

مقایسه میزان عملکرد تحصیلی دانشجویان برحسب مقطع تحصیلی

به منظور بررسی میزان عملکرد تحصیلی دانشجویان بالینی دانشگاه علوم پزشکی شیراز برحسب مقطع تحصیلی آزمون آنالیز واریانس یک طرفه به عمل آمد. نتایج در قالب (جدول ۳) ارائه شده است.

با مراجعه به نتایج این جدول و با توجه به سطح معنی داری آزمون F ($P<۰/۰۰۱$) می توان گفت که میان سطح عملکرد تحصیلی دانشجویان بالینی برحسب مقطع تحصیلی (استیودنت، اکسترن و اینترن) تفاوت

پنج نفر از دانشجویان نیز مقطع تحصیلی خود را مشخص نموده بودند.

انگیزش تحصیلی

بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه، مقدار میانگین انگیزش تحصیلی دانشجویان (کل ابعاد) ۱۴۹/۱۶ است که بالاتر از مقدار میانگین مقیاس انگیزش پیشرفت تحصیلی مکاینرنی، است. بر اساس نتایج توصیفی این پژوهش، بیشترین و کمترین میزان انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان به ترتیب در مؤلفه های گرایش به کسب توانایی (۴۱/۱۹) و گرایش به کسب عملکرد (۳۹/۵۲) گزارش شد.

عملکرد تحصیلی

بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه، کمترین و بیشترین میزان عملکرد تحصیلی دانشجویان، بر اساس نمره معدل ترم قبلی، به ترتیب نمرات ۱۴ و ۱۹/۵۰ و میانگین عملکرد تحصیلی آنان ۱۶/۹۹ بود.

مقایسه میزان انگیزش تحصیلی دانشجویان برحسب مقطع تحصیلی

به منظور بررسی وجود یا عدم وجود تفاوت میان سطح انگیزش تحصیلی دانشجویان بالینی برحسب مقطع تحصیلی آنان (استیودنت، اکسترن و اینترن) آزمون آنالیز واریانس یک طرفه به عمل آمد. با مراجعه به نتایج جدول ۱ می توان اظهار داشت

23. Tukey Post-hoc Test

جدول ۳. آمار توصیفی متغیر عملکرد تحصیلی دانشجویان بالینی برحسب مقطع تحصیلی

مقطع تحصیلی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	P value
استیودنت	۹۲	۱۷/۵۴	۱/۰۸	۰/۱۱۲	
اکسترن	۹۰	۱۷/۰۲	۰/۸۸	۰/۰۹۳	<۰/۰۰۱
اینترن	۱۰۶	۱۶/۵۲	۱/۱۵	۰/۱۱۱	
کل	۲۸۸	۱۷	۱/۱۲	۰/۰۶۶	

جدول ۴. آزمون تعقیبی توکی جهت مقایسه میزان عملکرد تحصیلی برحسب مقطع تحصیلی دانشجویان

P value	فاصله اطمینان ۹۵٪		خطای استاندارد	اختلاف میانگین	مقطع تحصیلی
	حد بالا	حد پایین			
۰/۰۰۳	۰/۸۸۶	۰/۱۵۲	۰/۱۵۵	۰/۵۱۹	اکسترن
<۰/۰۰۱	۱/۳۷۲	۰/۶۶۶	۰/۱۴۹	۱/۰۱۹	اینترن
۰/۰۰۳	۰/۸۵۵	۰/۱۴۵	۰/۱۵۰	۰/۵۰۰	اکسترن

جدول ۵. تعیین رابطه میان متغیر عملکرد تحصیلی و انگیزش پیشرفت تحصیلی و ابعاد آن

P value	ضریب همبستگی	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	متغیرها
۰/۰۰۵	۰/۱۶۲	۱/۱۵	۱۶/۹۹	۲۹۳	عملکرد تحصیلی
		۱۴۹/۱۶	۲۵/۳۸	۲۹۳	انگیزش پیشرفت
۰/۰۴۳	۰/۱۱۸	۷/۳۴	۴۱/۱۹	۲۹۳	کسب توانایی
۰/۰۱۳	۰/۱۴۶	۹/۶۹	۳۹/۵۲	۲۹۳	عملکرد
۰/۰۹۶	۰/۰۹۸	۵/۳۹	۲۷/۱۱	۲۹۳	هدف اجتماعی
۰/۰۳۴	۰/۱۲۴	۸/۹۴	۴۱/۵۶	۲۹۳	هدف بیرونی

ارتباط بین عملکرد تحصیلی با متغیر انگیزش تحصیلی و ابعاد آن

جهت بررسی وجود رابطه میان میزان عملکرد تحصیلی و انگیزش پیشرفت تحصیلی و ابعاد آن از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید، نتایج در (جدول ۵) ارائه شده است. لازم به ذکر است که برای جلوگیری از تکرار آماره‌های مربوط به متغیر عملکرد تحصیلی از تکرار این آماره‌ها در دیگر ردیف‌های جدول خودداری شد.

ضریب همبستگی پیرسون و سطح معنی‌داری مندرج در جدول زیر ($r=0/162$ ، $P=0/005$) نشان می‌دهد میان متغیر عملکرد تحصیلی و انگیزش پیشرفت تحصیلی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود داشت.

معنی‌داری وجود دارد. به‌منظور تشخیص اینکه تفاوت مزبور میان کدام یک از مقاطع است، آزمون تعقیبی توکی به عمل آمد. (جدول ۴)

نتایج آزمون تعقیبی نشان داد که مقدار میانگین متغیر عملکرد تحصیلی دانشجویان بالینی هر سه مقطع به شکلی معنادار نسبت به یکدیگر متفاوت است. بر اساس نتایج پژوهش حاضر دانشجویان بالینی از عملکرد تحصیلی بهتری نسبت به همگنان خود در مقاطع اکسترن ($P=0/003$) و اینترن ($P<0/001$) به دست آوردند و دانشجویان مقطع اکسترن از میزان عملکرد تحصیلی بالاتری نسبت به دانشجویان اینترن برخوردار بودند. نتایج این آزمون حاکی از سیر نزولی عملکرد تحصیلی دانشجویان مورد مطالعه در ادامه روند تحصیلی آنان است.

جدول ۶. مقایسه میانگین میزان انگیزش تحصیلی و ابعاد آن برحسب متغیر جنسیت

P value	مقدار t	جنسیت		انگیزش
		مرد	زن	
<۰/۰۰۱	۴/۲۰۲	۴۲/۰۶±۳۹/۸	۹۶/۰۵±۴۲/۶	کسب توانایی
۰/۲۷۱	۳/۷۹۱	۸۴/۶۷±۳۸/۹	۱۰/۷۵±۴۰/۹	گرایش به عملکرد
۰/۵۳۴	۱/۱۰۲	۹۴/۱۹±۲۶/۵	۳۴/۵۷±۲۷/۵	هدف اجتماعی
۰/۶۲۷	۰/۶۲۲	۴۱/۸±۲۵/۸۲	۷۷/۱۲±۴۱/۹	هدف بیرونی
۰/۰۵۶	۱/۹۲۱	۱۴۶/۲۵±۴۶/۲۴	۱۵۲/۲۵±۱۸/۲۴	انگیزش تحصیلی (کل)

جدول ۷. مقایسه میانگین میزان انگیزش تحصیلی دانشجویان برحسب وضع تأهل

P value	مقدار t	وضع تأهل		انگیزش
		مجرد	متأهل	
۰/۱۴۸	۱/۴۵۱	۱۴۹/۲۵±۹۷/۷۲	۱۴۴/۲۳±۴۸/۸۸	انگیزش تحصیلی

برخوردار بودند ولی این میزان اختلاف، به تفاوتی معنی داری نرسید ($P=۰/۰۵۶$).

نتایج این آزمون همچنین نشان داد میزان انگیزش پیشرفت در سه بعد از ابعاد چهارگانه انگیزش تحصیلی شامل گرایش به عملکرد ($t=۳/۷۹۱$; $P=۰/۲۷۱$)، گرایش به هدف اجتماعی ($t=۱/۱۰۲$; $P=۰/۵۳۴$) و گرایش به هدف بیرونی ($t=۰/۶۲۲$; $P=۰/۶۲۷$)، برحسب جنسیت به شکلی معنادار متفاوت نبود، ولی بر اساس نتایج این آزمون بعد گرایش به کسب توانایی ($t=۴/۲۰۲$; $P<۰/۰۰۱$)، بر تفاوتی معنی دار میان دختران و پسران دانشجویان دلالت داشت، یعنی گرایش به کسب توانایی دختران دانشجویان نسبت به پسران دانشجویان بیشتری بود.

میزان انگیزش تحصیلی برحسب وضعیت تأهل

به منظور بررسی وجود تفاوت معنی دار میان میزان انگیزش تحصیلی دانشجویان مجرد و متأهل از آزمون تی مستقل استفاده گردید. نتایج در قالب (جدول ۷) ارائه شده است.

با توجه به مقادیر میانگین نمره دانشجویان مجرد ($\bar{X}=۱۴۹/۹۷$) و دانشجویان متأهل ($\bar{X}=۱۴۴/۴۸$)، مقادیر تی و سطح معنی داری ($t=۱/۴۵۱$; $P=۰/۱۴۸$)، میان میزان انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان مجرد و متأهل تفاوت معنی داری وجود نداشته است.

همچنین نتایج این آزمون نشان داد که میان متغیر عملکرد تحصیلی و ابعاد انگیزش پیشرفت تحصیلی به جز بعد هدف اجتماعی که ناظر بر وابستگی اجتماعی و نوع دوستی است، همبستگی مثبت معنی داری وجود داشت:

بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه میان سطح عملکرد تحصیلی دانشجویان بالینی پزشکی و ابعاد انگیزش تحصیلی مشتمل بر گرایش به کسب توانایی، ($r=۰/۱۱۸$ ، $P=۰/۰۴۳$)، گرایش به عملکرد، ($r=۰/۱۴۶$ ، $P=۰/۰۱۳$) و گرایش به هدف بیرونی ($r=۰/۱۲۴$ ، $P=۰/۰۳۴$)، همبستگی مثبت و معنی داری وجود داشت و تنها بعد انگیزش پیشرفت تحصیلی یعنی بعد گرایش به هدف اجتماعی ($r=۰/۰۹۸$ ، $P=۰/۰۹۶$) که ناظر بر وابستگی اجتماعی و نوع دوستی است، با عملکرد تحصیلی دانشجویان بالینی همبستگی معنی داری نداشت.

انگیزش تحصیلی برحسب جنسیت

برای بررسی متغیر انگیزش تحصیلی و مؤلفه‌های آن میان دانشجویان بالینی پسر و دختر (متغیر جنسیت) از آزمون تی مستقل استفاده شد. نتایج در (جدول ۶) ارائه شده است. نتایج این جدول نشان می‌دهد که با توجه به مقادیر میانگین انگیزش تحصیلی (کل) دختران دانشجویان ($\bar{X}=۱۵۲/۱۸$) از انگیزش بیشتری نسبت به پسران دانشجویان ($\bar{X}=۱۴۶/۴۷$)

کارشناسی مشغول به تحصیل بودند و به‌روش تصادفی ساده انتخاب شده بودند، انجام شد. یافته‌ها نشان داد همسو با مطالعه حاضر میان انگیزش و پیشرفت تحصیلی، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود داشته و ناهمسو با این پژوهش، میانگین نمرات انگیزش پیشرفت در دانشجویان دختر و پسر با هم تفاوت آماری معنی‌دار داشته است، یعنی انگیزش پیشرفت دختران بیشتر از پسران بود. رابطه بین انگیزش پیشرفت با سن نیز از نظر آماری معنی‌دار بود (۱۷). یوسفی و همکاران در بررسی ارتباط انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به این نتایج دست یافتند که انگیزش تحصیلی با معدل علوم پایه و همچنین معدل کل بالینی ارتباط مستقیم و معنی‌دار داشت. به‌علاوه بین سه مؤلفه رقابت‌جویی، کوشش، علاقه اجتماعی و معدل کل بالینی و علوم پایه، همبستگی مثبت دیده شد ولی مؤلفه قدرت اجتماعی، تنها با معدل کل بالینی آزمودنی‌ها همبستگی مثبت داشت. همچنین انگیزش گرایش به کوشش و رقابت‌جویی در پسران بالاتر از دختران بود (۳۸).

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد میان متغیر عملکرد تحصیلی و ابعاد انگیزش پیشرفت تحصیلی به‌جز بعد هدف اجتماعی همبستگی مثبت معنی‌داری وجود دارد. بر اساس یافته‌های این مطالعه میان سطح عملکرد تحصیلی دانشجویان بالینی پزشکی و ابعاد انگیزش تحصیلی مشتمل بر گرایش به کسب توانایی، گرایش به عملکرد و گرایش به هدف بیرونی، همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد و تنها بعد انگیزش پیشرفت تحصیلی یعنی بعد گرایش به هدف اجتماعی که ناظر بر وابستگی اجتماعی و نوع‌دوستی است با عملکرد تحصیلی دانشجویان همبستگی معنی‌داری ندارد. تبیین این یافته پژوهشی می‌تواند بر کاهش سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن در جامعه دلالت داشته باشد.

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از این مطالعه سطح انگیزش تحصیلی در میان دانشجویان بالینی پزشکی در سه مقطع استیودنت، اکسترن و اینترن به شکلی معنی‌داری متفاوت بود. بر اساس این یافته پژوهشی دانشجویان مقطع تحصیلی استیودنتی از انگیزش تحصیلی بالاتری نسبت به دانشجویان مقطع اینترنی برخوردار بودند. نکته جالب در این یافته پژوهشی سیر نزولی انگیزش تحصیلی در روند تحصیلی دانشجویان بود. در تبیین دلایل کاهش انگیزش

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه انگیزش پیشرفت بر عملکرد تحصیلی دانشجویان پزشکی در مقاطع بالینی (استیودنت، اکسترن و اینترن) بود. مهم‌ترین یافته این مطالعه نشان داد که دانشجویانی که نمره انگیزش تحصیلی بالاتری داشتند از موفقیت و عملکرد تحصیلی بهتری نیز برخوردار بودند. در این راستا، نتایج مطالعه آمینی و همکاران بررسی رابطه بین مهارت‌های فراشناخت و انگیزش و پیشرفت تحصیلی در بین دانشجویان پزشکی در سال ۹۶ دانشگاه علوم پزشکی شیراز نشان داد که انگیزش تحصیلی از قدرت پیش‌بینی مثبت و معنی‌داری برای متغیر عملکرد تحصیلی دانشجویان برخوردار است. در نتیجه یافته‌های این پژوهش مبنی بر نقش انگیزش تحصیلی در بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز با نتایج مطالعه حاضر کاملاً همخوان است. بر اساس پژوهش‌های انجام گرفته می‌توان گفت، دانشجویانی که از انگیزه تحصیلی بالایی برخوردار بودند، عملکرد تحصیلی بهتری نسبت به دانشجویان بی‌انگیزه و یا کم‌انگیزه‌تر داشته‌اند (۳۴). تحقیقات دیگر نشان دادند که آموزندگانی که انگیزش پیشرفت بالایی دارند، از عملکرد تحصیلی مناسبی نیز برخوردارند. برعکس، فراگیران با انگیزش پایین، عملکرد تحصیلی مناسبی ندارند. با این وجود، انگیزه پیشرفت را تضمین نمی‌کند و به‌طور مشابه، پیشرفت تحصیلی نیز میزان انگیزش افراد را منعکس نمی‌کند (۲۸)، همچنین سیف می‌نویسد، یکی از مهم‌ترین عواملی که با میزان یادگیری دانشجویان ارتباط دارد، انگیزش برای یادگیری است و دانشجویانی که انگیزش تحصیلی سطح بالایی دارند، قابلیت فعالیت تحصیلی بیشتری دارند، تکالیف درسی بیشتری را انجام می‌دهند و در نتیجه موفقیت بیشتری کسب می‌کنند (۳۵). زینزن^{۲۴} نیز معتقد است موفقیت به میزان زیادی به انگیزش پیشرفت یا نیاز به پیشرفت در افراد وابسته است (۳۶). مطالعات دیگر نشان داده است که افرادی که انگیزش پیشرفت بالاتری دارند نسبت به افرادی که از این سطح انگیزش برخوردار نیستند، عملکرد تحصیلی بهتری دارند (۳۷).

تمنایی‌فر تحقیقی تحت عنوان رابطه انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان انجام داد. این مطالعه توصیفی-همبستگی روی ۳۰۴ دانشجوی دانشگاه کاشان که از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۷ در مقطع

24. Zenzen

به‌طورکلی یافته‌های این پژوهش بر وجود همبستگی مثبت و معنی‌دار میان متغیرهای انگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی تأکید می‌کند، یعنی هر چقدر انگیزش تحصیلی دانشجویان افزایش یابد، پیشرفت تحصیلی نیز به همان میزان افزایش خواهد یافت. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های البرزی (۵۱)، رئیس‌سعید (۵۲)؛ لطیفیان (۵۳)، آمس^{۲۷} (۵۴) و لئوندری^{۲۸} (۵۵) همخوان است.

در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که غالب رفتارهایی که انگیزش تحصیلی را نشان می‌دهند، عبارت‌اند از: پافشاری بر انجام تکالیف دشوار، سخت‌کوشی یا کوشش در جهت یادگیری در حد تسلط، و انتخاب تکالیفی که به تلاش نیاز دارد. در همین راستا، نتایج مطالعه ژنگ و ونگ^{۲۹} نیز نشان داد که انگیزه یادگیری به‌طور قابل توجهی بر عملکرد تحصیلی تأثیر می‌گذارد (۵۶). همچنین مطالعه گروولویز و همکاران^{۳۰} که به بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی پرداخت، ارتباط میان متغیرهای سن، وضعیت مالی، رابطه با هم سن و سال‌ها و همکلاسی‌ها را به‌طور قابل توجهی با وضعیت تحصیلی و معدل دانشجویان سال چهارم پزشکی اثبات کرد (۵۷). در مطالعه یو و کلی^{۳۱} نشان داده شد که حتی وزن و توده بدنی^{۳۲} می‌تواند بر عملکرد تحصیلی مؤثر باشد (۵۸). مطالعات دیگری ناهمسو با پژوهش حاضر مانند یافته‌های طالب‌پور و همکاران (۵۹)، ادهمی و همکاران (۶۰)، خدا پناهی و همکاران (۶۱) نشان داد که مؤلفه‌های انگیزش با عملکرد تحصیلی رابطه معناداری ندارد.

محدودیت‌های پژوهش

شیوع ویروس کرونا و دسترسی محدود و دشوار به دانشجویان بالینی از محدودیت‌های انجام این مطالعه به شمار می‌روند.

پیشنهادات پژوهش

پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر انگیزش و همچنین موفقیت تحصیلی و بررسی ارتباط بین سطح انگیزش تحصیلی با عوامل بیرونی و درونی انگیزش مورد تحقیق قرار گیرند.

تحصیلی دانشجویان می‌توان به مواردی چون سختی کار در کلینیک‌های درمانی و شیفت‌های سنگین دانشجویان در مقطع بالینی اشاره کرد که در آن دانشجوی هر چه به سال‌های پایانی دوران تحصیل نزدیک‌تر می‌شود با شرایط دشوارتری مواجه می‌گردد. این یافته پژوهشی با نتایج مطالعه نوروزی و همکاران (۳۹) که میزان انگیزش تحصیلی را در بین مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا به لحاظ آماری متفاوت دیده بودند، همخوان است.

نتایج این مطالعه برای میزان انگیزش تحصیلی برحسب جنسیت تفاوت معنی‌داری نشان نداد. این یافته با نتایج پژوهش حسینی‌نسب و وجدان‌پرست (۴۰)، رضویان‌شاد (۴۱)، لواسانی (۴۲)، ساعی (۴۳)، معتمدی، شارک و افروز (۴۴) و پورمحمدرضای تجربی (۴۵) و تلا^{۲۵} (۴۶) ناهمخوان و با نتایج پژوهش شهرآرای (۴۷)، بیابانگرد (۴۸)، گاما و الیزور^{۲۶} (به نقل از تمنایی فر) (۱۷) همخوان است، بدین معنی که تفاوت ساختاری اساسی در انگیزه پیشرفت دو جنس وجود ندارد.

نتیجه تفاوت معنی‌دار برحسب جنسیت در مؤلفه گرایش به کسب توانایی بود به این صورت که میانگین نمره انگیزش دختران دانشجوی در مؤلفه گرایش به کسب توانایی به شکلی معنی‌دار از نمره پسران دانشجوی در این مؤلفه بیشتر بود؛ به‌بیان‌دیگر دختران دانشجوی به کسب توانایی بیشتری نسبت به پسران دانشجوی گرایش داشتند، این یافته با نتایج مطالعات حسینی‌نسب و وجدان‌پرست (۴۰)، رضویان‌شاد (۴۱)، لواسانی (۴۲) و ساعی (۴۳) که تفاوت‌ها را در مورد متغیر انگیزش تحصیلی به نفع دختر نشان دادند و همچنین پژوهش‌های رشیدی نژاد و مرتضوی (۴۹)، هومن و عسگری (۵۰) که تبیین کردند، دختران انگیزه پیشرفت بیشتری نسبت به پسران دارند، همخوانی دارد. این تفاوت ممکن است به این دلیل باشد که دختران در انجام تکالیف پشتکار بیشتری دارند و در پیشرفت درسی خود حساس‌تر هستند. البته پای عوامل دیگری نیز در میان است.

یافته دیگر این پژوهش در ارتباط با تفاوت سطح انگیزش تحصیلی در دانشجویان برحسب دیگر متغیر جمعیت‌شناختی یعنی وضعیت تأهل، نشان داد که از نظر آماری بین میانگین نمره انگیزش تحصیلی دانشجویان مجرد و دانشجویان متأهل تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

27. Ames

28. Leonardari

29. Zhang & Wang

30. Guerrero-López et al.

31. Yu & Kelly

32. Body Mass Index

25. Tella

26. Gama & Elizor

نتیجه‌گیری

همچنین با عنایت به اهمیت پیشرفت تحصیلی در نظام‌های آموزشی و با توجه به اینکه پیشرفت تحصیلی به‌عنوان یک فرایند پیچیده تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد و یکی از این عوامل مهم، انگیزه پیشرفت افراد است، تعیین میزان انگیزش پیشرفت و ارائه راهکارهایی جهت ارتقای آن، می‌تواند متضمن بهبود وضعیت تحصیلی در یک نظام آموزشی باشد.

تضاد منافع

هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

به‌طورکلی یافته‌های این پژوهش نشان داد که ازجمله عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی دانشجویان انگیزش تحصیلی است و با افزایش آن، عملکرد تحصیلی دانشجویان بهبود می‌یابد. داشتن انگیزه برای موفقیت را می‌توان آموزش داد و با کمک به فراگیران برای شناخت نقاط قوت و ضعف‌هایشان، انتخاب هدف‌های واقع‌گرایانه، طرح‌ریزی برای رسیدن به اهداف و ارزشیابی کارهایشان، می‌توان بر حیات تحصیلی آنان اعمال کنترل کرد. احساس در کنترل بودن، بخشی مهمی از انگیزش برای پیشرفت است.

منابع

1. Deci EL, Ryan RM. Motivation, personality, and development within embedded social contexts: An overview of self-determination theory. *The Oxford handbook of human motivation*. 2012;18(6):85-107.
2. Kusurkar RA, Ten Cate TJ, Vos C, Westers P, Croiset G. How motivation affects academic performance: a structural equation modelling analysis. *Advances in health sciences education*. 2013;18:57-69.
3. Farmahini FM. The relationship of locus of control, extraversion neuroticism with the academic achievement of Iranian students. 1996.
4. Tucker CM, Zayco RA, Herman KC, Reinke WM, Trujillo M, Carraway K, et al. Teacher and child variables as predictors of academic engagement among low-income African American children. *Psychology in the Schools*. 2002;39(4):477-88.
5. Sarhadi M, Abdolahyar A, Razban F, Mazloom S. Investigating the Relationship Between the Dimensions of Academic Motivation and Academic Achievement in Students of Zahedan School of Nursing and Midwifery. *Medical Education Journal/ Āmūzish-i Pizishkī*. 2022;10(1).
6. Gumasing MJJ, Castro FMF. Determining ergonomic appraisal factors affecting the learning motivation and academic performance of students during online classes. *Sustainability*. 2023;15(3):1970.
7. Soliman Nejhada, Saharan M. The Relationships Between Locus of Control and Self Regulated Learning with Academic Achievement. *Journal Psychol Educ*. 2002;31(2):175-98. [Persian].
8. Westland E, Arche T. Exploring cross-cultural difference in self concept. *Cross Cult Res*. 2001;35(3):280-302.
9. Kefayat M. The relationship between children's training methods and opinions with creativity and a survey of the relationship with intelligence and academic achievement. A master's thesis, Shahid Beheshti University. 1994. [Persian].
10. Turner JC, Patrick H. Motivational influences on student participation in classroom learning activities. *Teachers college record*. 2004;106(9):1759-85.
11. Slavin R. *Educational Psychology*. 8th ed. Translated by Seyed Mohammadi. Tehran: Ravan Publications. 2010. [Persian].
12. Baratvand M. The simple and multifactorial relationship of group popularity, self-esteem and academic achievement, and personal and social adaptation among the guidance school students in Ahvaz. A PhD thesis in Shahid Chmaran University. 1997. [Persian].
13. Khoshkonesh A. A survey of the relationship of simple and multifactorial cognitive, personality, and religious conditions with the feeling of happiness and their relationship with mental health and academic performance of students. A PhD thesis in Shahid Chamran University. 2007. [Persian].
14. Fooladchang M, Latifian M. Investigating the causal effect of parents' self-management on students' academic self-management and their academic progress. *Human Sciences*

- and Cultural Studies. 2002;32(2):135-54. [Persian].
15. Amirafshari D. The relationship between academic achievement and academic motivation and control sources in third-year guidance school students. A master's thesis, Science and Research Azad University. 2001. [Persian].
  16. Hasan H, Dedi Hermanto Karwan D, Een YH, Riswanti R, Ujang S. Motivation and Learning Strategies Student Motivation Affects Student Learning Strategies. Despite being a popular research subject internationally, self-regulated learning is relatively under-investigated in the Indonesian context This article examined student learning motivation and its use as an indicator to predict student learning strateg. 2021;10(1):39-49.
  17. Tamannaifar M, Gandomi Z. Correlation between achievement motivation and academic achievement in university students. Educ Strategy Med Sci. 2011;4(1):15-9.
  18. Lauc T, Jagodic GK, Bistrovic J. Effects of Multimedia Instructional Message on Motivation and Academic Performance of Elementary School Students in Croatia. International Journal of Instruction. 2020;13(4):491-508.
  19. Farnam A, Anjomshoaa H. The relationship between metacognition skills with academic motivation and academic achievement among high school students in Kerman, Iran. International Journal of Pediatrics. 2020;8(1):10759-66.
  20. Seifi A. The psychology culture. Tehran: Psychology Ventilation and Instruction Publication. 2008. [Persian].
  21. Ozer O, Badem N. Student Motivation and Academic Achievement in Online EFL Classes at the Tertiary Level. LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network. 2022;15(1):361-82.
  22. Andrianto S, Komardi D, Priyono P. Leadership, Work Motivation, and Work Discipline on Job Satisfaction and Teacher Performance of Dharma Loka Elementary School Pekanbaru. Journal of Applied Business and Technology. 2023;4(1):30-8.
  23. Bagheri N. The relationship between the methods of child education and academic achievement and between academic motivation and academic achievement in Ahvaz guidance school male students. A thesis in Alameh University. 1993. [Persian].
  24. Zahra Kar K. The relationship between emotional intelligence and academic achievement, gender, and self-esteem. Applied Psychology. 2007;2(5):89-98.
  25. Zare S. The relationship between achievement motivation, gender, and self-esteem. A master's thesis. 1984. [Persian].
  26. Khansari M. The relationship between the family emotional atmosphere and achievement motivation in first-year high school females in District 3 in Tehran. A master's thesis. 1986. [Persian].
  27. Kheiri SH. Comparison of academic achievement among athlete and non-athlete students in Ilam University. A thesis written in Chamran University. 2000. [Persian].
  28. Petri HL. Motivation: Theory research and application (fort edition). London: Bookseller publishing company. 1996. [Persian].
  29. Vallerand RJ, Pelletier LG, Blais MR, Briere NM, Senecal C, Vallieres EF. The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. Educational and psychological measurement. 1992;52(4):1003-17.
  30. Arslan S, Akcaalan M, Yurdakul C. Science Motivation of University Students: Achievement Goals as a Predictor. Universal Journal of Educational Research. 2017;5(4):681-6.
  31. Socaran O. Research methods in management. Translated by M Saebi and M Shirazi. Governmental education center. 2005. [Persian].
  32. Ali J, McInerney DM, editors. An analysis of the predictive validity of the inventory of school motivation (ISM). AARE 2005 International Educational Conference; 2005.
  33. Barzgar R, Aliabadi K, Nili M. Comparing the effectiveness of instructional designs based on Gagne model of learning and Dick & Carey instructional design model on learning, retention and achievement motivation of students. The Journal of New Thoughts on Education. 2014;10(1):98-120.
  34. Amini M, Eskanadri M. The relationship between metacognitive strategies, motivation and academic achievement in Shiraz University of Medical Sciences students. A master's thesis written in SUMS. 2017. [Persian].

35. Saif Aar. Educational psychology, psychology of learning and teaching. Tehran: Agah, 2002. [Persian].
36. Zenzen TG. Achievement motivation. Wisconsin: University of Wisconsin-Stout; 2004.
37. McEwan L, Goldenberg D. Achievement motivation, anxiety and academic success in first year Master of Nursing students. Nurse Education Today. 1999;19(5):419-30.
38. Yousefi A, Ghassemi G, Firouznia S. The relationship between academic motivation and academic achievement in medical students of Isfahan University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2009;9(1).
39. Nowruzi RA, Nosrati K, Hatami M. The relationship between University circumstances and academic motivation. Culture in Islamic University. 2015;14(1):1-9. [Persian].
40. Hossieninasab SD, Vejdanparast H. Examine the relationship between self-esteem and academic achievement of students in basic and human sciences teacher training centers. Tabriz Faculty of Literature and Human Science. 2002;45(183-184):101-26. [Persian].
41. Razavianshad M. Emotional intelligence with social adjustment and academic achievement in third grade tips Tabriz school year 2005-2006 [dissertation]. Tabriz: Faculty of Psychology and Educational Sciences. 2006. [Persian].
42. Lavasani M, Darani K. Feature's personal and family relationships with the academic achievement of psychology and educational sciences of Tehran university. J Psychol Educ Sci. 2005;34(2):20-1. [Persian].
43. Saei R. Industrious, compassionate: Studying the factors affecting academic achievement and agricultural colleges offer appropriate educational approach [dissertation]. Shiraz: University of Shiraz. 1999.
44. Motamedi Sharek F, Afrooz G. Attributional Styles and Mental Health in Gifted Vs. Normal Students. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2007;2(2):173-181. [Persian].
45. Pourmohamadrezaye Tajrishi M. Mediating role of gender in relationship between attribution style and academic achievement. International Journal of Behavioral Sciences. 2009;3(3):179-85.
46. Tella A. The impact of motivation on student's academic achievement and learning outcomes in mathematics among secondary school students in Nigeria. Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education. 2007;3(2):149-56.
47. Pintrich PR, Schunk DH. Motivation in Education: Theory, Research, and Applications. Translated by Shahraray M. Tehran: Science Publications; 2007. [Persian].
48. Biabangard S. Procedures increase self-esteem in children and young adults. Tehran: Council of Sonnat-Moallem Publication; 1997. [Persian].
49. Rashidinezhad HR, Mortazavi SMJ. Increased female/male student ratio and the higher academic achievement of the female students of Rafsanjan university of medical sciences in academic year 2003-2004. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences. 2005;4(3):180-5. [Persian].
50. Hooman HA, Askari A. Preparation and standardization of Achievement Motivation Test. Journal of Psychological Research. 2001;6(1): 9-32. [Persian].
51. Alaborzi Sh. A survey of the between correlation motive, ventilation guidelines and some of the ingredients with academic achievement of human science school at statistics course. Shiraz University of Medical Sciences Journal. 2003;19(1):121-8. [Persian].
52. Reis Said RH. The survey correlation of self-esteem, academic achievement, and motivation in the years 2006-2007 [dissertation]. Tehran: Allame Tabatabaei University; 2008. [Persian].
53. Latifian M. Situations decrease, motive, guidelines selforder and academic achievement. Shiraz Univ Med Sci J. 2004;320(1):140-6.
54. Ames C, Ames R. Goal structures and motivation. The Elementary School Journal. 1984;85(1):39-52.
55. Leondari A, Syngollitou E, Kiosseoglou G. Academic achievement, motivation and future selves. Educational studies. 1998;24(2):153-63.
56. Zhang Y, Wang H. Effect of English Learning Motivation on Academic Performance Among English Majors in China: The Moderating Role of Certain Personality Traits. Psychology Research and Behavior

- Management. 2023;2187-99.
57. Guerrero-López JB, Monterrosas AM, Reyes-Carmona C, Guerrero AA, Navarrete-Martínez A, Morones FF, et al. Factors related to academic performance in medical students. *Salud mental*. 2023;46(4):193-200.
58. Yu B, Kelly S. Untangling the relationship between BMI and academic achievement in the elementary years. *British Journal of Nutrition*. 2024;131(2):351-8.
59. Talebpoor A, Noori A, Molavi H. The effect cognitive instruction on stay seat, achievement motivation and student academic achievement. *Journal of Psychology*. 2003;6(1):21-9. [Persian].
60. Adhami A, Javadi Y, Haghdoost AA. Relationship, instruction possibility, and human force with academic achievement in Kerman. *Journal of Inflammatory Diseases*. 2003;6(1):53-9. [Persian].
61. Khodapanahi MK, Baezat F, Heidari M, Shahidi Sh. A survey of cognitive guidelines and motivation, academic achievement in psychology students. *Journal of Psychology*. 1999;4(4):331-46. [Persian].